

Хомюк Н.Л.

*кандидат економічних наук, докторант,
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки*

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «СІЛЬСЬКИЙ РОЗВИТОК»

Питання розвитку сільських територій є недостатньо висвітленим не тільки в Україні, а й у світі. Дуже часто сільський розвиток ототожнюють з аграрним розвитком, в результаті чого акцентується увага у соціально-економічному розвитку сільських територій на сільському господарстві. Розвинені країни світу спрямовують ресурси та зусилля на інтегрований сільський розвиток.

Слід розмежовувати поняття «сільський розвиток» та «розвиток сільських територій». На думку, Бородіної О. М. та Прокопи І. В, хоча ці поняття стосуються розвитку села як соціально-територіальної підсистеми суспільства, перше з них акцентує увагу на сталості розвитку, його соціоекономічній складовій, забезпеченні суспільного добробуту та людського розвитку, інший – на виробничих та інфраструктурних аспектах [1, с. 22]. Під сільським розвитком науковці розуміють такий процес, при якому забезпечується гармонійний соціоекономічний прогрес сільської місцевості на основі самоорганізації сільських громад із максимально можливим використанням чинників ендогенного розвитку (місцевих активів) при їх поєднанні із зовнішніми можливостями. Запропоноване трактування «сільський розвиток» відображає його як триєдиний процес: ідентифікацію сільських громад на основі їхньої самоорганізації; господарське освоєння місцевих ресурсів; створення засобів існування для всіх членів громад на основі інноваційних рішень [1, с. 21].

Малік М. Й. та Хвесик М. А. вважають, що сільський розвиток – це формування життєспроможної системи, сукупності знань про сільський соціум, механізми ведення сільського господарства на засадах сталого розвитку на всій сільській території [2].

Використання поняття «сільський розвиток» передбачає розвиток у межах руральної (від. англ. rural – сільський) частини територій, розміщеної у просторі. Такий підхід дозволяє об'єктивно оцінити розвиток сільської соціально-територіальної підсистеми суспільства через виконання нею комплексу певних функцій, виключає визначення спрямованості сільського розвитку довільно обраною функцією, передусім продовольчою [3].

Аграрний розвиток сільських територій полягає у посиленні аграрного виробництва як економічної домінанти територіальних громад. Його завданням є максимально можливе продуктивне використання усієї сукупності місцевих ресурсів на основі гармонізації інтересів численних суб'єктів, бажаючих розвивати бізнес у межах юрисдикції місцевих органів влади. Насамперед – формування суб'єктів малого і середнього бізнесу, кооперативів, кластерів, які мають сприяти утворенню аграрно-промислових комплексів [4].

Аграрна галузь забезпечує населення сільськогосподарською продукцією, тому одне із завдань держави у галузі сільського господарства є підвищення продуктивності агровиробництва. У сільському господарстві земельні ресурси є основним засобом виробництва, важливою частиною природних ресурсів, а також просторовою базою для розміщення підприємств усіх галузей народного господарства. Особливостями землі є її територіальна обмеженість, незамінність, стабільність просторового розміщення, здатність до відтворення родючості та ін. [5].

Прерогативою розвитку сільських територій є покращення, в першу чергу, умов життєдіяльності селян (оскільки крім сільського господарства, розвиток села охоплює ще й інші сфери – освіту, охорону здоров'я, довкілля, інфраструктуру та ін.).

Головна проблема сільських жителів полягає в тому, що їх фінансове становище більш складне, ніж у міського населення. Про низький рівень життя сільських мешканців України свідчить такий показник, як частка населення із середньодушовими еквівалентними грошовими доходами на місяць нижче законодавчо встановленого прожиткового мінімуму: якщо загалом по Україні у 20016 р. вона становила 10,2%, то у сільській місцевості – 13,8%. Частка населення із середньодушовими еквівалентними грошовими доходами на місяць нижче фактичного прожиткового мінімуму по Україні у 20016 р. становила 65,0%, а у сільській місцевості – 73,6% [6, с. 83].

Сільський розвиток слід розглядати як соціально-економічний процес розширеного відтворення розвитку сільських територій, що забезпечує гармонійне зростання економічної, соціальної, демографічної, етнічної та екологічної сфери. Він повинен проявляється в розширенні сфер зайнятості та доходів сільського населення, належному забезпеченні медичними та освітніми закладами, покращенні дорожньо-транспортної інфраструктури, створенні умов для розвитку альтернативних напрямів підприємництва та їх подальшої диверсифікації на даних територіях, збереженні та покращенні природних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Теорія, політика та практика сільського розвитку/ [за ред. О. М. Бородіної, І. В. Прокопи]; НАН України; Ін-т екон. та прогнозув. – К., – 2010. – 376 с.
2. Малік М. Й., Хвесик М. А. Сталий розвиток сільських територій на засадах регіонального природокористування та еколого-безпечного агропромислового виробництва / Малік М. Й., Хвесик М. А. // Економіка АПК. – 2010. – № 5. – С. 3-12.
3. Павлов О. І. Сільський розвиток як предмет наукового аналізу / О. І. Павлов // Актуальні проблеми державного управління. – 2008. – № 2. – С. 154-161.
4. Буряк М. І. Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил сільських територій у контексті системних реформ / М. І. Буряк // Вісник Дніпропетровського державного аграрного-економічного університету. – 2015. – № 4. – С. 137-142.
5. Хомюк Н. Л. Сутність земельних ресурсів та їх раціональне використання / Н. Л. Хомюк // Інноваційна економіка – 2013. – № 5. – С. 143-145.
6. Статистичний щорічник України за 2016 рік / [за ред. І. Є. Вернера]. – К. – Державний комітет статистики України, 2017. – 611 с.